

УДК 343.163+347.963

Назарук Сергій Леонідович
аспірант кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка,
прокурор відділу нагляду за дотриманням
законів органами, які ведуть боротьбу з
організованою злочинністю управління нагляду у
кримінальному провадженні
прокуратури Кіровоградської області

КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНА КОМІСІЯ ПРОКУРОРІВ – ВАГОМИЙ КРОК НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА

У статті розглянуто діяльність новоствореного колегіального органу, визначеного Законом України «Про прокуратуру» – Кваліфікаційно–дисциплінарної комісії прокурорів. Розглянуто її повноваження та підстави функціонування.

Ключові слова: правоохоронні органи, прокуратура, Кваліфікаційно–дисциплінарна комісія прокурорів, відповідальність прокурорів, звільнення прокурорів.

Nazaruk S. L. QUALIFICATION - DISCIPLINARY COMMISSION OF PROSECUTORS - A WAY STEP BY THE EUROPEAN COMMUNITY

The article deals with the activity of the newly created collegial body, defined by the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office" - the Qualification-Disciplinary Commission of Prosecutors. Considered its authority and the bases of functioning.

It is noted that the newly created external collegial body - the Qualification-Disciplinary Commission of Prosecutors, entrusted with rather wide powers, which is introduced into practical activity, is dominated by the definition of the level of professional preparation of candidates for prosecutors, as well as the resolution of issues related to disciplinary liability, the transfer and dismissal of prosecutors .

Key words: law enforcement agencies, prosecutors, the Qualification-Disciplinary Commission of Prosecutors, the responsibility of prosecutors, the release of prosecutors.

Постановка проблеми. В умовах докорінних, систематичних змін, що на даний час відбуваються у правоохоронній системі нашої держави, особливої уваги заслуговує процес реформування органів прокуратури та впровадження в практичну діяльність кардинально нових європейських стандартів.

На теперішній час не є секретом той факт, що зважаючи на реалії сьогодення, реформи прокуратури, які нині відбуваються, покликані насамперед необхідністю зміни формату зазначеного правоохоронного органу у відповідності до стандартів Європейського Союзу (далі – Євросоюз). Реформи, що проходять в органах прокуратури, повинні змінити загальний формат правоохоронного органу у цілому та відповідно до стандартів Євросоюзу.

Фундаментальним початком у даному реформуванні стало прийняття 14 жовтня 2014 року нового Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закон), яким внесено ряд нових та водночас суттєвих змін у діяльність органів прокуратури України, а також закріплено низку новел, які наближають прокуратуру нашої держави до вимог європейського співтовариства [4].

Однією із таких новацій стало створення Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів (далі – КДКП) – першого в історії прокуратури нашої держави, незалежного, колегіального органу, який відповідно до повноважень, передбачених Законом України «Про прокуратуру», визначає рівень фахової підготовки осіб, які виявили бажання зайняти посаду прокурора, та вирішує питання щодо дисциплінарної відповідальності, переведення та звільнення прокурорів з посади [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день вже створено певну теоретико – методологічну базу для урегулювання діяльності та координації роботи КДКП.

У свою чергу, дослідження проблематики здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів, а також проблемних питань, які паралельно із цим виникають вже стали предметом пошуку представників різних галузей права, серед них: М. В. Косюта, І. Є. Марочкін, Ю. С. Шемшученко, Г. О. Мурашин, С. А. Подоляка та інші.

Разом з цим, особливості діяльності Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів ще не мають достатнього науково – методичного вирішення і як наслідок залишається одним із найменш

досліджених як з боку науковців в цілому так і юристів – практиків зокрема.

Таким чином, недостатнє дослідження означеної проблематики та підстави, які вказують на актуальність, як в площині наукового так і практичного значення, а також необхідність виділення його в окремий об'єкт вивчення, вказують на необхідність здійснення комплексного аналізу діяльності Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів, підстав її формування, повноважень, що є можливим лише за умов здійснення детального теоретичного аналізу нормативно – правової документації, на підставі якої вона функціонує.

Формування цілей статті. Метою статті є комплексне дослідження загальних характеристик, завдань і повноважень КДКП через призму нормативно – правової бази, на підставі якої вона функціонує і яка урегульовує її діяльність.

Виклад основного матеріалу. Створення Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів можна сміливо віднести до історичної події у діяльності органів прокуратури України, адже зі створенням даної інституції вперше у нашій державі встановлено чіткий механізм визначення рівня фахової підготовки осіб, які виявили намір зайняти посаду прокурора, а також запроваджено послідовну процедуру притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності.

На наш погляд, запровадження діяльності КДКП є беззаперечною перевагою нового Закону України «Про прокуратуру», адже завдяки цій новаті обмежено можливості неправомірного впливу на прокурорів при прийнятті ними рішень, започатковано більш ретельний і прозорий порядок добору кандидатів на заміщення вакантних посад та призначення на посади прокурорів, а також детально регламентовано порядок притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності та звільнення його з посади.

Таким чином, у новому Законі України «Про прокуратуру» враховані рекомендації Висновку Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи від 26 вересня 1995 року за №190 (1995) в частині зміни ролі та функції Генеральної прокуратури України шляхом перетворення цього інституту в орган, який відповідатиме стандартам Ради Європи (п. п. VI п. 11) [1], а значить його ухвалення дійсно стало вкрай важливим етапом на шляху реформування органів прокуратури України, особливо у зв'язку із реалізацією європейських прагнень нашої держави.

Також варто відзначити, що до запровадження процедури добору, призначення на посаду, а також притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності ряд науковців неодноразово звертали увагу на необхідності зміни порядку притягнення працівників прокуратури до дисциплінарної відповідальності, звертаючи увагу на досвід у цьому питанні країн Євросоюзу.

Так, М. Косюта рекомендував змінити порядок притягнення працівників прокуратури до дисциплінарної відповідальності обґрунтовуючи це тим, що давно назріла потреба зміни встановленого порядку притягнення працівників прокуратури до дисциплінарної відповідальності для забезпечення належної об'єктивності при вирішенні цих питань. Адже в п. 4 Рекомендації Парламентської асамблеї Ради Європи від 29 жовтня 2000 року визнано за необхідне, щоб «... дисциплінарне судочинство щодо прокурорів регулювалося законом і гарантувало справедливий й об'єктивну оцінку та рішення, що є предметом неупередженого і незалежного нагляду» [4].

Важливо також, що у зазначеній Рекомендації наголошено на необхідності проведення дисциплінарного процесу у формі дисциплінарного судочинства, яке докорінно відрізняється від порядку, передбаченого чинним Дисциплінарним статутом прокуратури України [4]. Незалежність і неупередженість такого судочинства можна забезпечити лише за умови, якщо воно здійснюється самостійно, без втручання керівників органів прокуратури. Саме такий порядок запроваджено у більшості країн Європи. Зокрема, у Польщі існує система дисциплінарних судів для прокурорів. Ці суди складаються з прокурорів і розглядають справи колегіально у першій, апеляційній і навіть касаційній інстанціях. Більше того, прокурор не може бути притягнутий до кримінальної чи адміністративної відповідальності без дозволу дисциплінарного суду [4].

У свою чергу, І. Марочкін звертає увагу на механізм захисту прокурора від свавілля й тиску шляхом не обмеження у терміні його повноважень. При цьому, І. Марочкін наводить позитивний досвід у вирішенні даної проблеми окремих країн Євросоюзу. Зокрема: у Греції прокурорів призначають довічно, у ФРН довічно призначається лише Генеральний прокурор, а в Нідерландах – Генеральний прокурор призначається на невизначений строк і виходить на пенсію в 70-річному віці [5].

Переходячи безпосереднього до комплексного аналізу Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів вважаємо за необхідне у першу чергу відзначити, що відповідно до ч. 1 ст. 73 Закону України «Про прокуратуру» вказана Комісія є колегіальним органом, який відповідно до повноважень, передбачених Законом, визначає рівень фахової підготовки осіб, які виявили намір зайняти посаду прокурора, та вирішує питання щодо дисциплінарної відповідальності, переведення та звільнення прокурорів з посади [7].

Діяльність КДКП здійснюється із додержанням вимог Конституції України [3], Закону України

«Про прокуратуру» [7], інших нормативно – правових актів та Положення про порядок роботи Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів, прийнятим всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року (далі – Положення) [6].

Положення визначає процедуру підготовки, розгляду питань та прийняття рішень КДКП, що віднесені Законом України «Про прокуратуру» до її компетенції, а також інших питань організації діяльності КДКП [7].

Що ж стосується безпосередніх характеристик Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів, то розділом I Положення визначено наступне:

- статус, склад та порядок формування КДКП визначаються Законом України «Про прокуратуру»;
- Кваліфікаційно – дисциплінарна комісія прокурорів є повноважною за умови призначення до її складу не менше дев'яти членів.

Повноваження членів першого складу КДКП розпочинаються з моменту її державної реєстрації як юридичної особи у встановленому Законом України «Про прокуратуру» порядку;

- члени КДКП працюють на постійній основі і на час виконання своїх обов'язків у порядку, визначеному законодавством, відряджаються до КДКП;

- членам Комісії видається посвідчення, зразок якого затверджується рішенням КДКП.

Посвідчення підписує Голова Комісії;

- у своїй діяльності КДКП керується Конституцією України, Законом України «Про прокуратуру», Положенням про порядок роботи Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів та іншими нормативно – правовими актами;

- діяльність Комісії ґрунтується на принципах верховенства права і законності, незалежності прокурорів і невтручання в прокурорську діяльність, колегіальності, відкритості і гласності, презумпції невинуватості, неупередженості та об'єктивності, змагальності;

- засідання КДКП проводяться відкрито, крім випадків, передбачених Положенням про порядок роботи Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів [6].

Водночас, повноваження Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів закріплено у статті 77 Закону України «Про прокуратуру», згідно якої Комісія:

- веде облік даних про кількість посад прокурорів, у тому числі вакантних та тимчасово вакантних;

- проводить добір кандидатів на посаду прокурора в установленому Законом України «Про прокуратуру» порядку;

- бере участь у переведенні прокурорів;

- розглядає дисциплінарні скарги про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснює дисциплінарне провадження;

- за результатами дисциплінарного провадження і за наявності підстав, передбачених Законом України «Про прокуратуру», приймає рішення про накладення на прокурора Генеральної прокуратури України, регіональної та місцевої прокуратури дисциплінарного стягнення або рішення про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора;

- здійснює інші повноваження, передбачені законом [7].

У даному контексті варто зауважити, що як засвідчили попередні результати роботи зазначеної новоствореної інституції – її створення суттєво урегулювало питання внутрішньої діяльності прокуратури, що безпосередньо відзначаємо як позитивне напрацювання.

З огляду на викладене очевидним також є і той факт, що із набранням чинності Закону України «Про прокуратуру» в частині формування та функціонування КДКП, забезпечено додаткові гарантії оновлення кадрового складу органів прокуратури, який буде спроможний втілити в практичну діяльність ціннісні засади нового Закону, а також запровадити європейські стандарти прав людини у повсякденну роботу прокурорів. Це сприятиме підвищенню ефективності та професіоналізму у роботі органів прокуратури України в цілому, що в свою чергу безумовно вплине на покращення життя громадян нашої держави.

Варто зауважити, що впроваджений у практичну діяльність новостворений зовнішній колегіальний орган – Кваліфікаційно – дисциплінарна комісія прокурорів, наділений досить широкими повноваженнями, домінуючими серед яких є визначення рівня фахової підготовки кандидатів у прокурори, а також вирішення питань пов'язаних із дисциплінарною відповідальністю, переведенням та звільненням прокурорів.

Висновки. Таким чином, зі створенням нової інституції – Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів, запроваджено чітку та послідовну процедуру визначення рівня фахової підготовки кандидатів у прокурори та притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, що є суттєвим кроком у реформуванні органів прокуратури сьогодні на шляху до європейського зразка.

Список використаних джерел:

1. Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи, Страсбург, 26.09.1995 р. – № 190 (1995) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_590
2. Долгий О. О., Наулік Н. С. Прокурорське самоврядування в Україні: Оцінка законодавчих ініціатив та їх відповідності вимогам Венеціанської комісії / О. О. Долгий, Н. С. Наулік // Європейські перспективи. – 2014. – № 5. – С. 21–24.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Косюта М. Окремі аспекти діяльності прокурора поза сферою кримінальної юстиції (за новим Законом України «Про прокуратуру») / М. Косюта, Н. Наулік // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2014. – № 5. – С. 5–10.
5. Марочкін І. Є. Прокуратура України: проблеми становлення й розвитку / І. Є. Марочкін // Юрист України. – 2011. – № 2(15). – С. 62–68.
6. Положення про порядок роботи Кваліфікаційно – дисциплінарної комісії прокурорів, прийняте всеукраїнською конференцією працівників прокуратури 27 квітня 2016 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/kdkp17.html?_m=publications&_t=rec&id=207095
7. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2017

УДК 342.7.116

Озерна Ірина Вікторівна

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена питанням з'ясування теоретико-правових категорій забезпечення реалізації права на освіту з боку органів державної влади. Визначено, що право на освіту є формою реалізації інтересів людини, що визначає міру індивідуальної свободи, зумовленою властивостями політичної, соціально-економічної та культурної діяльності органів державної влади в освітньому процесі, що розкриває характер взаємних особистості, суспільства і держави в цій галузі. Охарактеризовано зміст і принципи права людини на освіту.

Надається аргументація, що принцип державної участі в освіті відображає позитивну свободу індивіда в сфері освіти і реалізується через здійснення державою в сфері освіти своїх основних функцій. При цьому обов'язки держави у сфері освіти не обмежуються встановленими міжнародними актами – вони розширюються в національному законодавстві та підзаконних актах. У той же час, інтереси держави, особи і суспільства в освітніх відносинах збігаються.

Зроблено висновок, що проведений комплекс заходів з боку уповноважених органів державної влади, насамперед Міністерства освіти і науки України, у доступі населення до освіти мали деякі позитивні результати. Однак нормативно-правове регулювання освітнього процесу не спирається на чітку вивірену концепцію, а прийняті підзаконні акти часом суперечливі, що не сприяє формуванню єдиної системи правового регулювання освітньої системи.

Ключові слова: органи державної влади, освітня діяльність, освітня система, право на освіту.

Ozerna I.V. PROVIDING OF REALIZATION OF RIGHT IS TO EDUCATION AS CONSTITUENT OF ACTIVITY IS IMPORTANT PUBLIC AUTHORITIES

The article is sanctified to the questions of finding out of categories of providing of realization of right to education from the side of public authorities. Certainly, that a right to education is the form of realization of interests of man that determines the measure of individual freedom, predefined by properties of political, socio-economic and cultural activity of public authorities in an educational process, that exposes character of mutual relations of personality, society and state in this industry. Maintenance and principles of human right are described on education.

An argumentation is given, that principle of the state participating in education represents positive freedom of individual in the sphere of education and realized through realization the state in the sphere of formation of the basic functions. Thus the duties of the state in the field of education are not limited to the set international acts – they broaden in a national legislation and acts. In the same time, interests of the state, person and society gather in educational relations.